

W KELET

ESZAKI POLITIKAI NAPILAP

Szerkesztőség, kiadó-
hivatal és nyomda
Cluj-Kolozsvár, St. Baron
L. Pop. (Brassai-utca) 10.
Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558
A kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cim-
sendők. Kéziratokat nem
adunk vissza.

Évesi Arany
Románlában
Egész évre — 850
Félévre — 460
Negyedévre — 240
Egy hónapra — 85
Egy szám ára pályau-
varon és vidéken is 4 lei
Bukarestben — 5-

Üsszeszlovákiában
Egy hónapra — ck 35—
Egy szám — 150

1924 november 27 Csütörtök

Cluj-Kolozsvár * VII. évfolyam * 266. szám

5685. Marchesvan 30

Ki a dicsőbb, ki a nagyobb

Minden kornak és minden országnak megvan a maga sajátos elképzelése az emberi nagyságról, a fényes tettekről, a hősiességről és a bölcsességről és ez az elképzelés a kor és a vidék izléseinek megfelelően mindig más és más. A környezet és a társadalom berendezkedésétől és lelki habitusától függ, hogy mi kelti fel a legjobban az emberek érdeklődését, mi hozza tüzebe a fiatalokat és miért lelkesednek a legjobban. Volt idő, amikor a robusztus emberi erő volt a legnagyobb erény, később az egyéni bátorság lelkésztette az embereket, majd a ravasz cselolás, vagy a kifinomult ügyesség. Némely országban a harci dicsőség ragad a meg a legjobban a tömegeket, máshol a tudományban, vagy a művészetben való előrelendülés és vannak országok, ahol egy zseniális kerekdedelmi trükk is fel tudja kellesíteni az embereket. Voltak idők, amikor a közvélemény az istenes, jámbor cselekedetek előtt hajította meg az elismerés szőlőjét, viszont máskor a gátlat-
teknek és gyilkosságoknak hódolt. Mindig az idő és a mielő határozza meg, hogy ki a dicsőbb, ki a nagyobb.

A modern idők és a fejlett rajtvívószorok nagyon megkönnyítették az eldöntését, hogy ki tevé forduljon a közérdeklődés. A lapok egyszerűen lesvazatják olvasóikat. Hiszen minden nap olvashatunk az újságokban pályázatokat, hogy ki a leghíresebb politikus, a legnagyobb író, a legszebb színész, hogy mikor lesz vége a háborúnak, vagy mikor kezdődik meg az új háború, hogy a spanyolok győzzenek-e Marokkóban, vagy az arabok, hogy vadítsa a Zoujievlevél, vagy hamisítvány, hogy a Z. R. III. elérje a lehebursti hegység-
kötőt, vagy odavész az Océánba, egyszerűen lesvazatják az olvasót éppen arról a kérdé-
ről, ami legjobban érdekli és izgatja a köz-
véleményt. Amióta a lapok szavazást rendez-
nek, az rendszerint a legaktívabb probléma
és rendszerint jellemző az ország közhangu-
latára.

Vajjon mi az, ami itt nálunk Romániában a legjobban érdekli az embereket? Mi az, ami legfontosabb velejárója köz- és magánéletünknek, miről beszélnek és vitatkoznak a legtöb-
bet az emberek. Erre adja meg a feleletet az egyik bukaresti lap társunk, aki most hatalmas pályadíjat tűzött ki. Az első díj ötvenezer lej, a második díj harmincezer lej és így tovább a kisebb-nagyobb díjak hosszú sora. A pályadíj nem arra vonatkozik, hogy ki a legnagyobb író Romániában, vagy hogy melyik politikus szerzte a legnagyobb érdemeket hazája körül, nem arra kíváncsi, hogy miént lehetne az ijeszítő gyermekhalandóságot megakadályozni, vagy milyen újítások volnának alkalmasok a forgalom megjavítására, a pályázóknak ezokkal arra kell felelniök, hogy az utóbbi években ki volt Románia legnagyobb panamistája és melyik volt a legnagyobb panama. Lap társunk nyilván sokat topreggett azon, mielőtt a pályadíjat kiírta, hogy milyen kérdésben szavaz-
tassa le olvasóit. Ez a hosszú töprengés után rájött arra, hogy nálunk a panama érdekli a legjobban az embereket, ez áll mindennapi életünk centrumában, ezzel beltünk fel és ezzel fekszünk le és ez a legfontosabb probléma, amely az egész ország életét determinálja. A panama, vagy más szóval a korrupció.

Nem lényeges, hogy mi lesz az eredménye bukaresti lap társunk pályázatának, bár kétség-
telenül nem egy pilláns részletet fog feltárni a panamák dzsungeléből, a fontos és jellemző maga a pályázat kiírása volt. Azt hisztük, hogy ez a világtörténelem első ilyen pályázata s hogy ezt a pályázatot is csak egyetlen állam-
ban, Romániában lehet kiírni. Meg fogjuk te-

hát tudni, hogy ki a legdicsőbb, ki a legna-
gyobb panamistája hazánkunk. Ez ez talán nem is lesz minden jóhatás nélkül. Ha minél gyatrabban rendeznének lap társaink ilyen szavazásokat, akkor talán idővel ki is lehetne irtani ilyenformán a panamát. Mert aki egy szer elviszi egy ilyen pályázaton a győzelem pálmáját, alig hisztük, hogy máodizben aspi-

rálna rá. Ez ezek a pályázatok talán a legfőbb intézőkörök figyelmét is fel fogják hívni arra, hogy mi érdekli a legjobban az embereket Romániában, mi fáj és mi sajjog a legjobban, mi okozza a bajok forrását és végre ök maguk fognak ilyen pályázatokat kiírni az ügyész-
gek útján, amelyek aztán kiosztják a győzők-
nek az öket megillető igazi pályadíjakat.

Trockij nagy beszéde Amerika ellen

„A kapitalisták egymás ellen fogják lázítani a gyarmatok népet.” Oroszország meg fog egyezni a konzervatívokkal

(Vilna, november 26. Az Uj Kelet tudósító-
jától.) Az angol alsóházi és amerikai elnövé-
lasztások, amelyek oroszország közvéleményének jobbratolódását bizonyítják, nyilvánvalóvá tette az egész világ előtt, hogy mindez azért történt, mert a világ béke után áhítozik és úgy az Unióban, mint az angoloknál a világpolitika konszolidációját a konzervatív politika meg-
gyökeresedésében látják. Ez azonban az orosz világpöngandának súlyos veresége. Az orosz közvéleményt nagyon lesgyította a két választás eredménye és nehezen várták a szovjet egyik vezérének a kérdésben való megnyilatkozását. Moszkvában november közepén végre egy óriási miting keretében Leo Trockij hadügyi népbiztos hosszabb beszédben fejtette ki az amerikai és angol helyzetet és annak vonatko-
zásait az orosz politikára.

E keseredett hangon támadta az amerikai militarizmust és kapitalizmust, amely különösen az utóbbi években fejlődött hatalmas arányúvá.

— Az Egyesült Államok — mondotta Trockij — sokkal nagyobb jelentőségű a világ militarista arenájában, mint Európa. Amerika ugyanis az egész világ lőszóingensének fele fölött rendelkezik, aranya pedig jóval több van, mint a rajta kívül eső egész világnak. Amerika nem hiába lépett be a világháborúba, most már nyilvánvaló, hogy ezt azért tette, mert Anglia és Franciaország fölött meg akarja mutatni erejét. Az amerikai kapitalizmus oda ten-

dál, hogy új piacokat teremtsen ipari produk-
tumai számára ez pedig nem megy másként, mint hódításokkal. Az amerikai militarizmus előkészítője az új piacoknak.

— A világtörténelem egész új korszaka fog kezdődni azzal, hogy Amerika ki fog lépni passzivitásából. A nemzeteket, különösen Anglia gyarmatainak népet egymás ellen fogja lázítani, hogy ilyen módon beavatkozással megszeresse kapitálálai számára a szükséges ipari piacokat. Ez az oka annak, hogy az Unió kap-
titálálai nagy pénzáldozatokkal Coolidge mel-
lett szavaztatták le az amerikai népet. Nem igaz tehát az, mintha a konzervativizmus a háborút megelőzné, ez csak porhintés a töme-
gek szemébe. A háború ellenszere csak a radikális és szociális politika lehet, az, amely nem dobja oda a gazdagok rétegének a va-
gvontalansok millióit. Uyanaz áll — mondotta Trockij — Angliára nézve is. Hiszen a világ-
háborút éppen az a párt tudta volna megakadályozni 1914 ben, amely most megint ural-
mon van.

Trockij beszéde során kitért az angolokkal való szerződésre is és kijelentette, hogy Orosz-
országnak szüksége van nagyobb európai tö-
kére, mert csak ilyen módon tudja az ország újráépítésének programját megvalósítani. Így tehát hajlandó a konzervatív kormánnyal is megállapodni, jóllehet az angol munkáspárt bukását tisztára az Oroszországgal való meg-
egyezés kérdése idézte elő.

Megkezdődött a Radics-párt üldözése

Letartóztattak egy Radics párti képviselőt. A kormány az államvédelmi törvényt akarja alkalmazni Radicsokkal szemben

(Belgrád) Nov. 26 Az Uj Kelet tudósítójától. Előre látható volt, hogy Radics ismételt kor-
mányrajutásával rövidesen kezdetét veszik Ju-
goszláviában a politikai tüdőzések. Radics már hosszabb idő óta ismeretlen helyen tartózkodik s így a kormány haragja párthaveire sujt le. A zágrábi rendőrség a napokban letartóztatta Pernar Iván Radics párti képviselőt és kétszer tízenegy nap elzárásra ítélte a rendőrség meg-
sértése miatt. Az ítéletet a rendőrség egy 1854. évi császári pátenis alapján mondta ki, amely Horvátországban még most is érvényben van. Ugyanez a zágrábi járásbírósg dr. Pernart becsteltesítés miatt tíznapra fogházra és 1500 dinár pénzbüntetésre ítélte. Az ítélet indoko-
lásában a járásbírósg kifejti, hogy a képviselők immunitása a parlament feloszlásával megszűnt.

Az ellenzék óriási méltatlankodással vette tudomásul a Pernar ellen hozott ítéleteket és a képviselő letartóztatását és azért a kormányt teszik felelőssé.

A Radics párt üldözése egyébként az egész vonalon megkezdődött. A miniszterelnökségen szombaton délelőtt Pasics miniszterelnök, Pribicevics közoktatásügyi miniszter és Maximoviccs belügyminiszter hosszabb konferenciát tartottak, amelyen a Radics-párttal szemben alkalmazandó rendszabályokról tárgyaltak.

A Radics-párt ellen teendő nagyobb szabású intézkedések tekintetében a kormány még nem hozott végleges döntést. A kormány egyes tag-
jainak ebben a tekintetben elfoglalt álláspontját élénken dokumentálja dr. Zserjav erdőügyi miniszternek nyilatkozata. Ebben a nyilatko-
zatban az újságírónak arra a kérdésre, hogy megengedi-e a kormány Radicsoknak, hogy eddigi programjukkal menjenek a választásokba, van-e arra lehetőség, hogy az államvédelmi törvényt alkalmazzák a horvát köztársasági parasztpárttal szemben, a miniszter kijelenti, hogy a kormány, ha szükség lesz rá, nem fog visszariadni az államvédelmi törvény alkalmazásá-
tól sem.

Belgrádban — mondotta Zserjav dr. — nagy érdeklődéssel kísérik a szlovéniai esemé-
nyeket és a klerikális pártnak Radicsokkal való paktálását. Mértékadó körökben érdeklődnek az iránt, tud-e a pápa arról, hogy a szlovéniai főpapság Radicsokkal paktál és Szovjetország segítségével ismét lángba akarják borítani a Balkánt és Európát.

— Közvetlen vasuti jegyek Németországba. Bukarestből jelentik: December elsejétől kezdődőleg Aradon, Temesváron, Kolozsváron, Nagyváradon közvetlen vasuti személy- és podgyász-jegyeket lehet váltani Németországba.

A Danilescu pörhöz

A tárgyalóterem feszült levegőjében, a tanuktól, jogászoktól, kíváncsiaktól hemzsegtető folyosókon láttam, hogy mi a dűn érdeklődés, szinte romantikus kíváncsiság Danilescu, a milliőkat sikkesztő felé fordul. Intim suttogások hallatszanak, szimpátiát és antipátiát eláruló szavak röpködnek a levegőben, érezni, hogy a bűn fölöttébb érdekli az embereket, mindenesetre jobban, mint a becsületesség polgári unalma.

Igen: Danilescu bűnös, ezt a bűnt a bíróság is megpecsételte súlyos ítéletével. Ez a szigorú ítélet igen jó időben csapott le a bűnösre, éppen most, mikor panaszok híreitől terhes a levegő, mikor a korrupció nyomora és a nyomor korrupciója teljesen aláásta a közélet fundamentumait. És mégis: Danilescu minden bűnössége mellett sem tartozik a közönséges gonosztevők kategóriájába. Egész viselkedésén, elegáns magatartásán valami komoly sorsváltás stigmája látszik. Mintha önmaga felett már a bíróság előtt itélkezett volna: mindent szó nélkül magára vállalt, szinte mintha várná: hadd kezdődjék el a bűnhődés. Ahogyan feleségével beszélget, ahogyan a fegyőr fegyvere előtt is megtartja elegáns nyugalma: ez nem a gonosztevő fölénye, az egy esett, sorstalan ember szomorú nyugalma. A közönséges bűnösök rendszerint úgy akarnak menekülni a bűnhődés súlya alól, hogy saját bűneik nagyrésztét tényleges, vagy koholt bűntársakra igyekeznek átvonni. Ezzel szemben Danilescu egy gentleman tiszteletgérteivel vállal magára mindent, nem engedi, hogy miatta ártatlanok bűnhődjenek. Erre közönséges bűnös nem lett volna képes, ezt csak olyan ember teszi meg, aki, ha eltévelyedett is, lelkében mégis él a lelkiismeret parancsava. Igen: bűnös Danilescu, bűnhődni is fog. De az irgalom melegsége, az emberi megbocsátás és részvét melege mégis elindul a börtöne felé a szívünkkel.

Aki végignézte a törvényszéki tárgyalást, az meggyőződhetett arról, hogy ez nem pusztán képzelgés. A közönség sorában határozott szimpátiát nyilvánult meg Danilescu iránt. Csak az állam képviselőjét láttuk haragra gyúltak irányában. Az elnök szava szelíd és emberi volt hozzá... A modern jogbölcsélet egyik princípiuma az, hogy a jövőendő bíráskodásban a bírónak nem szabad a rideg tényekre alapítania ítéletét, hanem a szándék minősége és iránya, a szív redőinek megvizsgálása alapján kell meghoznia ítéletét. A mai büntetőbíráskodás ezt az elvet még nem tette valóssá. Ha ez az elv érvényesült volna jogszolgáltatásunkban, Danilescu talán nem is éri ilyen

súlyos büntetés. Mert — leglább is ez az impresszió — az ő szívének redőibe nem fészkelte be magát teljesen a romlottság. Kélt ugyan az emberi lélek mélységeibe, indultakba?

Ez a Danilescu — viselkedéséből ítélve — talán egészen jóhiszemű, talán álmódzó ember volt. Fátott, futott az élet, a pénz, a boldogság...

Szándékos emberölésért: tizennégy nap

Bardonowtól a villamoskerékhig. „Bogza wird immer lachen“

Timisoara-Temesvár, november 26. Az Uj Kelet tudósítójától. A villamos tényleg nem lehet megvédeni antiszemitizmussal, a villamos faj- és felekezetre való tekintet nélkül gázolja azt, aki a sors kegyetlensége folytán eléje kerül. Goldsteiner Jakabot Bardonowtól szintén nem fajgyűlöletből gázolta el a villamos, — mint azt élő emberek tenni szokták zsidó felebarátjaikkal — hanem mert Goldsteiner Jakabot a sors erre a kegyetlen halálra ítélte. A temesvári Calea Printal C-rol történt a borzalmas eset Goldsteiner Jakabbal, aki a világháború idején hadifogolyként került Temesvárra és itt, feladva győzelmet és vereséget — mert mit is jelenthetnek a szavak egy szegény, meggyötört zsidó számára? — megnevelte és cipész-műhelyt alapított. Folyt a munka a cipész-műhelyben, kellett is hogy folyjon, mert a nőüléstrend szerint bő istenálás kis ri, amit Goldsteiner Jakabtól sem vont meg az Ur bőkezűsége. Rövidesen két gyermek atyjának nevezhette magát Goldsteiner Jakab, a harmadik most van megszületve, most, miután elhalált a kaptala senjeje a his cipész-műhelyben és Goldsteiner Jakab a sors akaratából az Ur színe elé járult. Megölte — a villamos. Igaz, ez is külön sors, mint pogorok borzalmas elpusztulói, amelyeknek iszonyatát az atyuska idejében többször volt alkalma Bardonowban a Goldsteiner Jakaboknak szemlélhetni. Miért éppen a buta, élettelen villmostól várjon az ember több részvétet, mint az emberektől?

Ezerkilencszázhuszonhárom decemberében, vagy ezerkilencszázhuszonnégy januárjában gyilkosság történt Temesváron, pontos dátumra nem emlékszem, pedig az újságok irtak akkor róla, de az újságokra se emlékszem. Temesváron pedig legalább tíz embertől érdeklődtem, de egyik sem tudta, vagy egyik sem akarta megmondani a pontos adatokat. Szóval egy Fischer nevű huszonöt éves zsidó gyárvarosi kereskedőt gyilkolt meg egy román munkásbiztosítási tisztviselő, egy állami hivatalnok. A gyilkosság úgy történt, hogy ez a tisztviselő hajnali három órakor a Három Király utcában beledobott a hazafelé tartó kerékbe, aztán

ság káprázatai után és megbotlott. E botlás katasztrófális volt, de nem halálos. Danilescu még megérheti, hogy ha megbűnhődött, az emberek visszafogadják maguk közé. Visszafogadják, mert érzik magukról, hogy a bűn nem egészen az egyéné, nagyrészt, hanem a koré, amelyben — sajnos — élünk rendeltetett... (s. l.)

egy vasbottal teljes erővel fejbavágta. Ez történt akkor röviden. Fischer a mentők lakására szállították, ahol másnap reggel alig három-négy órával az elszünetelt rettenetes ütés után, hisz-nvedett. A gyilkost akkor nem tartóztatták le és az hosszabb időre el is távozott Temesvárról. Nemrég került vissza. Az ügyben ezen a héten tartották meg a temesvári törvényszéken a főtárgyalást. A román királyi bíróság szándékos emberölésért tizennégy nap elzárásra és háromezer lej büntetésre ítélte a gyilkost. Ehez nincs mit, mert nem is szabad kommentárt írni.

Most valami vidámabb dolgot! A nevezetes „Bogza“ likőrnek van egy nemkeverésű nevezetes plasztja is, mely egy vörös ruha, életről duzzadó, poszárarcu barát ábrázol, amlat nevető arciféjessel egy „Bogza“ likőrrel telt poharat emel a szájához őletes plakát. Munkánk „magkiváncsija“ róla a likőrt. Ez a plakát természetesen megjelent Temesvár hirdetőszalain is, a polgárok legnagyobb meglepődésére és az egyik németnyelvű temesvári napilap legteljesebb felháborodására. Ez a lap ugyanis tendenciát látott a plasztban: a klerus kiguyolását és megárvását. Ezek a lapnak — mellesleg mondva — zsidó, vagy hiker:telkedett zsidó a szerkesztője és munkatársai is hasonló vallási viszonyokkal rendelkeznek. Ez azonban nem tartozik ide. Ide csak az tartozik, hogy a plakát ellen egyetlen katolikus egyházi lap nem emelt óvást, csak az a zsidóktól szerkesztett temesvári németnyelvű lap. Ez a lap tehát a plakáttal kapcsolatban felhasználta az alkalmat, hogy Bogzást megtagadja. Jöttek a szenzációs bukások, kényezeregyeségek és egy napon alábbi hírt jelenik meg a lapban: „Bogza lacht nicht mehr“ stb., stb. Alig egy héttel a hírszövege megjelenése után új felírás Bogza-plasztot ragasztották ki Temesváron. Ez a vigyorgó barátfej, alatta bővér fekete betűk: „Bogza wird immer lachen“. Mindehki nevetett és csak a zsidóktól szerkesztett pántlerikális, németnyelvű napilap bosszankodott egy kicsit, egy kicsit nagyon, de az emberek napirandire tértek a bosszankodás felett. Kelett Sándor.

A sánta Fiske

(30)

Zsidó koldusregény

Ista Mendele Moicher Szóforim Fordította Székely Béla

Hála Istennek, koldulni csak velem megy a feleségem. Ha a vörös megfogja a kezét és ő akarja vezetni, a feleségem visszafogja és szidni kezd: „Menjen, menjen, hisz én férjes asszony vagyok és hála Istennek, van már valaki más, aki kísérem!“

A vöröshajúval való találkozásom utáni napon, amikor szerencsétlen apának tette magát, egyedül kellett munkába mennem. A felkelésnél a feleségem panaszkodott, hogy nem érzik egészen jól magát. Kinyújtózkodott és ásitozott — bizonyára megverte valaki a szemével — és odahaza maradt. Én sem éreztem magam valami jól s a gyomrom émelgett. Nagyon unalmas volt, hogy a feleségem nélkül menjek koldulni. Be kell valljam, hogy mióta ez a csirkefogó enyelegni kezdett vele, a feleségem igen kedves lett a számomra. Gyakran bosszankodtam miatta, égett bennem a harag és mégis mintha megbabonáztak volna. Édes fájdalom volt ez; olyasféle, mint amikor véresre kaparom magam. Fájdalom és gyönyörűség egyszerre.

A koldulásban sem telt most az a gyönyörűségem, mint máskor. Rövidre fogtam a dolgot — szombati öltésekkel — és hamarosan be is fejeztem. Amikor megint visszatértem a heksdesbe, hát látom, hogy a feleségem együttül a vöröshajúval, aki valamit sugdos a fülébe. Csak úgy ég a feleségem arca, a vöröshajúhoz hajol, hogy minden szavát hallja és édes mosoly játszik az ajaka körül. Amikor hozzámtem és megkérdeztem: „Hogy vagy?“ össze-rezzent és az első pillanatban nem tudta, hogy mit feleljen. Azután szokása szerint körülta-

gatott a kezével: „Tudod-e Fiske, — mondotta — hogy mi a bajom? Nem attól van, hogy megvert valaki a szemével, hanem a sok gyaloglástól. Az ápolónő azt mondotta ma, hogy menjek a fürdőbe, köpülőztessem meg és dörzsoljlem ki magam és izzadjak az egész éjszaka. Nem Fiske, nem tudok tovább gyalogolni! Reb Faibuska olyan jó és kedves, hogy a szekerére akar bennünket venni. Mit tegyünk? Mit gondolsz Fiske?“

A fickó ezalatt úgy mosolygott rám, hogy a szívembe nyilalott. A szívem összeszorult és úgy éreztem magam, mint a gyermek, akinek a rebbe megparancsolja, hogy feküdjön végig a lócán, mert verést kap. Egy darabig csak a nyelvem mozgattam, anélkül, hogy egy szót szóltam volna, mert, azt sem tudtam, hogy mit válaszoljak.

„Mit hallgatsz? Miért nem felelsz? — kiabálja a feleségem nagy dühvel. „Tudom, nem sokat törődsz az egészségemmel. Meg szeretnél tőlem szabadulni ugye? Ilyen fiatalon akarnál a sirba fektetni! Várjál csak te szemtelen fickó! Sokkal hamarabb fogsz te hirtelen háállal elpusztulni. Hallod Fiske? A földet fogod számomra rágni! Egy szál haját sem hagyok a fejedem, ahány fogad van, mind kiverem!“

Ahányszor csak a feleségem a száját kinyitotta, hidegséget éreztem a gyomromban. Izgatóttan és leverve állottam előtte. Csak a jó Isten tudta, hogy milyen kellemetlenül éreztem magam. Mit is tehettem volna? Lehajtottam a fejem és megmondottam neki: „Csönd, ne kiabálj, ne mérgelődj! Kocsin mehetsz, miért ne?“

„Az már más!“ — mondja a feleségem most már valamivel szelidebben. — „Miért állasz, mint valami agyagbáb, ha hozzád beszélnek, anélkül, hogy egy szót válaszolnál? Reb Faibuska olyan jó és kedves: ingyér víz

el magával; s te még meg sem köszönöd! Szégyeld magad te grobián!“

„Hát mit tegyek? Még meg is kellett a csirkefogónak köszönnöm.“

„Reb Alter, még van egy! kiáltok fel hirtelen.“

„Mi van még Reb Mendel? Tán kincset talált?“ kérdi Alter gunyosan. Talán megint valami új fajta koldusra bukkant? Ugy éljek én, hogy az Isten valami jobbal is meglephetné már. Azt hiszem, hogy elég koldust gyűjtött eddig össze.

„Nem, Reb Alter! Csak azt akartam mondani: itt a második Chajim Chane Chaje Trajnes, aki reszket a felesége előtt. Azt hiszem, hogy a mi Fiskénk úgy hébe-hóba néhány forró nyaklevest is kaphatott a párjától!“

Fiske az ő érthetetlen nyelvén megint hozzá fog az elbeszéléshöz. Én a magam, Reb Alter a maga módján segít neki és a história így folytatódik:

A beszélgetés utáni napon a „lovasság“ mozgásba jött és elhagyta „Sodomát“ ahogy a várost a banda nevezte. Milyen láma volt: a sok száj kiabált, lármázott, káromkodott, a kerekék pedig rettenetesen nyikorogtak. Csöstit hüllött a városra a sok átok: Hogy a tűz pusztítsa el őket. „Hogy tizszer pusztuljak el naponként az éhségtől. Hogy égnének le és hajléktalanul kóboroljanak a világba!“ A három szekér mindenféle népséggel volt tömve: férfakkal asszonyokkal, lányokkal, legényekkel, nagyokkal és kicsinyekkel. És közöttük voltam én is a feleségemmel. Tehát szerencsésen egy magasabb osztályba jutottunk; most már a lovasságnál szolgálunk!

Hát kedves barátaim: egy egészen új világ tárult elém. Eleinte egész vigan telt a bandánál. (Folyt. következik.)

Az új marannusok

Visszatérnek a zsidósághoz a budapesti kikeresztelkedett zsidók

A budapesti Lipótvárosban már régóta suttognak róla, a diszkrimináció budoárokban ez a legizgatottabb téma, amelyet hol megdöbbenéssel, hol alig leplezhető belső örömmel, hol szemérmes pírú lással pertraktálnak egymás között az előkelő hölgyek és urak. Nemrég az egyik budapesti boulevard-lap is kipattantotta a nagy szenzációt. Nem kevesebbről van szó, mind arról, hogy azok a magyarországi előkelő zsidó családok, akik a kommun idején és az ellenforradalom alatt kikeresztelkedtek, most sorra térnek vissza a zsidó hitre. A sort báró Hatvani Lajos nyitotta meg, aki bécsi emigrációjából tért vissza ösei hitéhez. Ugyanaz a Hatvani Lajos, aki néhány évvel ezelőtt a „Huszadik Század” zsidó anéjtjén még azt hirdette, hogy a zsidókérdés egyetlen megoldása a kikeresztelkedés. Hatvani Lajost követte a visszatérésben nővére, dr. Hirsch Albertné Hatvani Irén, majd báró Hatvani Bernát. Baró Kohner István is az elmúlt napokban tért vissza a zsidósághoz. További nevek még nem kerültek nyilvánosságra, de pesti beavart körök úgy tudják, hogy még körülbelül öt olyan zsidó bárói család fog rövidesen visszatérni a zsidósághoz, akik a háború után keresztelkedtek ki.

Nagyon érdekes volna rátapintani azokra a lelki rugékre, amelyek ezeknek az újkori marannusoknak nyílt megteremtését előidézték. Miért térnek vissza ezek az arisztokraták a zsidósághoz, amikor egyszer már megszabadultak a hitől, amelyet nyúznak éreteknek, ut főlött. Hiszen a kikeresztelkedés egészen legihus követhetménye volt korábbi életüknek, amelyből amennyis hiányzott minden zsidó tartalom. Ezeket a családokat, egy-két tiszteletrémeltő kivételtől eltekintve, alig fűtse már más a zsidósághoz, mint egy néhány szűzfeselő emlék a gyermekkorból és az anyakönyvi kivonat, amely rideg himnilitással rubrikázta őket a zsidók köze. Joggal hitették, hogy ha elcsatítják ezeket a gyenge szálakat, úgy végkép elszakadnak a zsidóságtól és örökre levetették magukról a kétezer éves nép átkát.

És ime mégsem sikerült elszakadniuk. Ezek a gyöngye szálak sokkal erősebbnek bizonyultak, sem hogy egy könnyed gesztussal szét lehetne tépni őket. Mit akartak ezek a hitehagyók tulajdonképpen? El akarták tüntetni multjukból a származás belyegét, ki akarták szakítani magukat a közösségből, amelyben születtek, hátat akartak fordítani a multnak, amely évszázados piramisoként emelkedett fölük, egyezőval meg akartak szűnni zsidóknak lenni. Csak éppen ez nem sikerült nekik. Úgy belső lelki habitusukban, mint a külvilág megítélésében azok maradtak, akik voltak: zsidók, sőt most már fokozottabban azok, mert azt is tudták rólok, hogy el akarták dobni maguktól zsidóágukat. A zsidóságuk, amely ezelőtt halkán és észrevétlenül húzódt meg, most aktív, virulens tényezője lett életüknek.

Az egyszerű névtelen senkiknek még talán sikerülhet a kikeresztelkedés. Ki törődik velük, ki tartja őket számon? Megváltoztatják nevüket és nyomtalanul felszívódnak, beleolvadnak a környező tömegbe. Ha csak valami lelki komplikáció nem áll elő, úgy egy-két generáció alatt a beolvadás teljesé válnak. Egy báró Kohner, vagy egy báró Hatvani-Dentech azonban nem szabadulhat meg ilyen könnyen a zsidóságtól. Ezeknek a neveknek nem a bárói cím adott súlyt és jelentőséget, hanem az, hogy mint zsidók szemeltek erre a magas társadalmi polara. A világ szemében **ők voltak a par excellence zsidók**, a konprimált zsidók s a világ nagyon jól tudta, hogy a kikeresztelvény vajmi keveset változtat ezen a tényen. Az Ébredőknek és egyéb antiszemitáknak pedig valóságos szálka volt a szemükben ezek a kikeresztelkedettek, jobban hragadtak rájuk, mint az igazi zsidókra, mert bennük látták megtestesítve azt a bizonyos zsidó gyávaságot, amely megfutamodik a veszedelmek előtt. Lassankint rá kellett jönniük a hitehagyott zsidó arisztokratáknak, hogy teljesen illusórius volt hitésük, mert ha meg is szűntek „Mózes vallásúaknak” és „izraelitáknak” lenni, de **zsidók maradtak**, akik csak abban különböztek a többi zsidótól, hogy **zsidóságukat nem hordhatták már büszke zászlóként**, mert ők maguk degradáltak ezt megszűnyítő stigmává. A korábbi lényegmetlen érzés tehát nemhogy csökkent volna, de fokozódott. A hitehagyás sem kifelé, sem befelé nem juttatta nyugvó-

pontra a kínos kérdést. Lassankint rájöttek arra, amire jóval előttek Heine és D'Israeli is rájött, hogy életük legtöbbszörösebb kiadása az volt, amelyet a kikeresztelkedésre fordítottak. S így lassankint kezdenek visszaszállingózni a hirtlenül elha-

gyott táborhoz, mert **ha már a világ szemében amagy is zsidóknak kell maradniok, miért legyenek testvérek szemében és lelkiismeretiük fel felriadó intése előtt hitahagyottak, szökevények.** (m. e.)

Öt zsidó diákokat kizártak a nagyváradai jogakadémiáról

A kizárt diákok csak 1926-ban vizsgázhatnak

(Oradea Mare Nagyvárad, november 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) Néhány héttel ezelőtt, mint azt az Uj Kelet is megírta, kiúos felütést keltett Nagyváradon az az antiszemita hecc, amely a jogakadémián robbant ki.

Több zsidó diákokat ugyanis ama vád alapján inzultáltak a jogakadémián, hogy a tanári kar ellen sértő megjegyzést tettek. Ezt akkoriban a megvert fiúk tagadták és Popovici prefektus, jogakadémiai tanár előtt panaszt is tettek. A prefektus az ügyben teljes elégtételt helyezett kiállításba, azonban Hoványi professzor

élesen a zsidó diákok ellen foglalt állást és ellenük a fegyelmi eljárás lefolytatását követelte.

Az ügy tegnap került a jogakadémia fegyelmi bizottsága elé. Itt hosszas tanácskozás után a megvert zsidó fiúk közül a következőket zárták ki egy évre a jogakadémiáról: Glöck Lajost, Kertész Tibort, Kohn Andort, Szenki Sandort és Gyarmati Elamért.

A kizárás úgy szól, hogy a fegyelmi uton megbüntetett jogakadémiát hallgatók legközelebbi vizsgájukat csak 1926-ban tehetik le

Az állampolgársági bizottság elutasította az összes felebbezéseket

3000 kérvényből eddig négyszázat tárgyaltak le. A döntésről nem értesítik az érdekelt feleket. A kolozsvári felebbezések még nem érkeztek be. Számtalan embert fosztanak meg jogtalanul az állampolgárságtól

(Cluj-Kolozsvár, november 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári királyi ítélőtábla körzetében működő és a vitás állampolgársági esetekben másodfokon ítélkező felebbezési bizottsághoz a két törvényszék területéről eddig 3000 felebbezés érkezett be. A három tagból álló bizottság, melynek vezetője dr. Pompei Micsa ítélőtáblai elnök, referense dr. Jaga Justiu ügyvéd, szavazótárgya pedig Muresanu vármegyei prefektus, eddig tízenhat ülésben 400 állampolgársági ügyet tárgyalt le és a kérvényeket kivétel nélkül elutasította, illetve a beadványok formai és tárgyi hibái miatt tartózkodott az érdemleges döntéstől.

Mintán Kolozsvárott az állampolgársági ügyek még elintézés alatt állanak és eeládig csak az ítélőtáblai körzethez tartozó városokból terjesztették fel a felebbezéseket, a bizottság nemleges döntései nagy zavart okoztak és sok panaszra adtak okot. Az érdekelt feleket ugyanis nem értesítik a határozatokról és távoleső városokból nehéz figyelemmel kísérni a Kolozsvárott székelő bizottság működését.

Alkalmunk volt a felebbezési bizottság egyik tagjával beszélgetni, aki az egyetemes elutasítások okairól és az adminisztrációs zavarokról a következőket mondotta:

Az elutasítottak között legtöbb a román, legkevésbébb a zsidó

— A felebbezési bizottság a Kolozsvár környékéről és a körzethez tartozó városokból eddig beérkezett beadványok közül négyszázat tárgyalt le. A felebbezésekből egykönnyen megállapítható, hogy az elutasítottak legnagyobb része román s legkevésbébb közöttük a zsidó. (Ennek oka nyilvánvalóan az, hogy Kolozsvár környékén a népszerűség csaknem kizárólag román. Szerk.) **A bizottság eddig egyetlen egy esetben sem tudott érdemleges döntést hozni a törvény által előírt kelléknek hiányossága miatt.** A leggyakoribb hiányosságok a következők:

1. Nincsen feltüntetve, hogy mikor zárták le a lakásukat és hogy mettől meddig voltak kifüggesztve.

2. Meg volt-e hosszabbítva a keltetés helyén az összeírás tartama?

— A második pont azért szükséges, mert egyébként nem lehet megállapítani, hogy a felebbezések a rendes határidőre érkeztek-e be.

A feleket nem értesítik a döntésről

— A törvény értelmében — folytatta informátorunk — a felebbezéseket és azoknak végeredményét a feleknek távollétében tárgyalja le és hirdeti ki a bizottság. A határozatokat 20 napos határidőn belül meg lehet felebbezni a kúriához. Természetesen, sok zavart okoz az, hogy a kérvényezők nem értesülhetnek közvetlenül a döntésekről. A bizottság segíteni kíván a feleken és ezért elhatározta, hogy az ülések eredményét minden tárgyalási nap után kifüggeszti a kolozsvári ítélőtábla hirdetési tábláján. A bizottság rendes körülmények között hetenként háromszor, meghatározatlan napokon tartja ülését.

— A törvény szövege szerint a bizottságnak joga van megidézteni és nyílt ülésen kihallgatni a felebbező feleket. Időskarítás szempontjából a bizottság az ilyen időséssel egybekötött ügyeket egy tárgyalási napon fogja elintézni és az érdekeltet egyszerre idézi meg.

Közérdekbe ütközik a bizottság működése

Mint informátorunknak felvilágosításából is látszik, a felebbezések tömeges elutasításának nem csupán az az oka, hogy a beadványok hiányosak, hanem az állampolgársági törvény és annak kényeszerű végrehajtása egyenesen lehetetlenné teszi azt, hogy a sérelmet szenvedők igazságos és természetes jogi orvoslathoz juthassanak. A felebbezők legnagyobb része helyhez kötött, idejével szabadon nem rendelkező munkásember s ezeknek nem áll módjukban hetenkint bentanni Kolozsvárra csupán azért, hogy megtudalolják, tárgyalta-e a bizottság az ő ügyüket, vagy sem? A végrehajtási utasításnak az a paragrafusa, mely eltiltja az állampolgársági kérdésekben döntő hatóságokat attól, hogy az érdekelt feleket közvetlen uton értesítse ügyük állásáról, legfeljebb arra alkalmas, hogy ezer embert teljes bizonytalanságba és egzisztenciális válságba döntsen. A kérvényesők javarésze a bizottság elutasításáról csak akkor értesül, amikor már lekötötte a felebbezési határidőt és így sok esetben előfordulhat, hogy akár 10—20 éve egy helyben lakó polgárok idegenekké válnak Romániában. Bizonyos, hogy a bizottság tagjai is tisztában vannak működésük súlyos hibáival, de mivel ezek az állampolgársági törvény közvetlen következményei, a bizottság kebelén belül nem orvosolhatók. Haladéktalanul akciót kellani indítani, hogy a törvénynek, különösen a felebbezési beadványok elintézésére vonatkozó szakaszai változtassanak meg, mert a visezés és értelmetlen rendeletek már eddig is egy csomó embert ütöttek el jogtalanul az állampolgárságtól.

Az Uj Kelet ezután időrel-időre, pontosan közölni fogja a felebbezési bizottság döntéseit és számon tartja mindazokat a sérelmeket, amelyekkel az állampolgársági törvény sújtja az ország lakosait.

— Egynapos sztrájk az aradi cellulósgyárban. Az aradi cellulósgyár és papírgyár munkásainak a gyárral kötött kollektív szerződése néhány héttel ezelőtt lejárt. A munkások küldöttsége az új kollektív szerződés megkötése végett már hetek óta megkezdte a tárgyalásokat a gyár vezetőivel, de a tárgyalások nem vezettek eredményre, mert a munkások néhány százalékos béremelését követelték, amit a gyár vezetői nem akartak teljesíteni. Ma reggel a gyár háromszáz munkása sztrájkba lépett. A munkaügyi inspektorátus előtt ma egész napon keresztül folytak a békiítő tárgyalások, amelyek az esti órákban eredményre is vezettek, mert a gyár a zernesti központ utasítása folytán teljesítette a munkások követelését és így az aradi papírgyár munkásai egy napos sztrájk után holnap reggel újból munkába állanak.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja

Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marion Ernő.
Felelős szerkesztő Dr. Marion Ernő

Az Uj Kelet cikkeinek átányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Angol kölcsön Romániának? Bécsből jelentik: Bécsi pénzügyi körök közelítő mérésadó körökből arról értesülnek, hogy azok a regáti tárgyalások, amelyek a romániai kül földi kölcsön felvétele érdekében a londoni piacra folytak és időközben megszakadtak, újból szönyegre kerültek. A jelentés szerint a Banca Nationala megbízottai az angol tőke- csoporttal való tárgyalások peraktuálása céljából Londonba utaztak. A kölcsön összege állítólag 30 millió angol font, amely összegnek fele készpénzben kerülne folyósításra, míg a másik feleért Románia különböző anyagokat, főként pedig vasut, távuda és telefonfelszerelést rendelve az angol perri vállalatoktól.

Egy zsidó vezetőegység halála. Lembergől jelentik: A naponban meghalt itt Smetko Forwitz, a lengyel zsidóság egyik kimagasló vezető egyénisége, a lengyel hitközség hosszú évek óta megválasztott elnöke. Alapítója volt a lembergi kereskedelmi kamarának, ismert filantróp és fiatal korában a haszkala-mozgalom egyik vezetője. Forwitz, akit az osztrák uralom alatt lovaggrá neveztek ki, nyolcvanöt évesen halt meg.

A gyilkos Loeb öröksége. Megírták, hogy Richard Loeb, az amerikai fiatal gyilkos apja, Albert Loeb meghalt a fia bűne és bünhődése fölötti bánatában. Végrendeletét mostanában bontották fel. Az öreg Loeb, aki körülbelül tízmillió dollár vagyon fölött rendelkezett, minden ingó és ingatlan vagyonát **bűnös fiára hagyta.** Az eset annál felháborítóbb, minthaogy Albert Loeb életfogytiglani fegyházra van elítélve és így a vagyonnak nem igen veheti hasznát, ha csak meg nem kegyelmeztetnék neki, ami azonban a közeljövőben alig várható. Az amerikai jogászok között élénk vita tárgyat képezik, hogy az örökséget az állam lafoglalhatja-e olyan börtönviselt embernek, akinek ártatlansága később kiderült. Egyelőre a vagyon felülvizsgálata mellett állnak.

A zsidók helyzete Görögországban, Romániában és Oroszországban. Londonból jelentik: Mr. Lucien Wolff most terjesztette a Joint Foreign Committee elé a görögországi, romániai és oroszországi zsidók helyzetéről szóló jelentését. Görögország jóindulata megartást tanúsít a zsidókkal szemben, amit betizonnyított a vasárnapi munkaszünet elintézésével. Görögországban mindazon zsidók, akik a szombatot megtartják, jogszabályok alapján a vasárnap üzentiket és az emelket nyitva tartani. Romániában különösen a bukovinai zsidók létszámának ügye okoz nehézséget, amennyiben a helyi hatóságok nem a békeszerződés dátumát veszik alapul, hanem régebbi időkről illetőségi bizonyítványt követelnek, holott az illetőségi lajtomokat csak kevés helyen vezették. Az illetőségnek ugyanis minden gyakorlati jelentősége abból állott, hogy aki közzétékonyságra szorult, annak más helységben való kórházi és egyéb adóságait telekesszen hajtani illetősége helyén. A bukovinai zsidók közül azok, akik ilyen vonatkozásban nem voltak tekintetbe, ritkán vannak felvéve az illetőségi lajtomokba, ez azonban nem lehet ok arra, hogy eleszenek állampolgári jogaikról. Amia zsidók részvételét az orosz kormányzatban illeti, a jelenlegi kiemeli, hogy ma már **egyetlen zsidó népbiztos nem trányija Szovjetország ügyét,** sive Trockij. Az orosz kormány az ipar nagyrszét állami kezelésbe vette át, így tehát az iparban alkalmazott tisztviselők és munkások állami alkalmazottakká lettek. Ezek között már akadnak zsidók, ezekben azonban elenyészően csokély.

Nagy manifestáció Scheinkin dr. te metésén. Chicagóból jelentik: Dr. Scheinkin temetése alkalmával óriási cionista manifestációt rendezett a newyorki zsidóság. Scheinkin holttestét, aki november első napjaiban egy vasuti katasztrófa áldozata lett, bevitték a város egyik legnagyobb templomába. Óriási község előtt bucsuztatta őt Samuel Ginsburg Mártus rabbi, dr. S. Melamed író, Max Schullmann és mások. A busbeszédében mind- egyik szónok kiemelte a tragikus halállal halt cionista érdemeit és felszólították a jelenlevőket, hogy adakozással járuljanak hozzá Pa-leuzina ujjáépítéséhez, mert ezzel hódolnak legméltóbban a tragikus véget ért Scheinkin emlékének.

Anglia tovább folytatja rendszabályait Egyiptom ellen

London, november 26. Az angol kormány Henderson konstantinápolyi ügyvivőt Kairóba meghatalmazott miniszterre nevezte ki, Allenby egyiptomi angol főnagbízott támogatására. Kairó jelentés szerint az egyiptomi parlament mindkét házat királyi kéziratot egy hónapra elnapolák. A városban teljes nyugalom van. Alexandriában egy angol cirkáló két matróza eltűnt a hatóságok nyomozást indítottak az irányban,

hogy nem újabb merényletnek tulajdonítják-e a matrózok eltűnése.

Londoni jelentés szerint az Egyiptom elleni intézkedések az angol kormány részéről folytatódnak. Több ezredet Szudánba szállítottak. Kairóban az óriási eszések miatt nem volt semmi tüntetés. A diákok sztrájkja tovább tart. Kairó utcáin egy angol hadoszály felüzött szurronnyal tüntetett végig a városban.

Cassian varmegyei főjegyző követte el a kolozsvári utlevélpamamát

Az „Infratirea“ cikke a panama részleteiről. Felfüggesztették a megtévedt főjegyzőt

(Cluj Kolozsvár, november 26. Az Uj Kelet tudósítójától) Többször jelentette már az Uj Kelet, hogy a kolozsvári hatóságok egy nagy-szabású utlevélpamamát lepleztek le. A nyomozó hatóságok azonban a legteljesebb diszkrecióban folytatták le a vizsgálatot, úgy hogy csupán annyi szivárgott ki, hogy a panama utlevélpamamát a varmegyei prefektúrán állították ki és hogy a pamamában jelentős része volt egy Meister nevű utlevélügynöknek, akit le is tartóztattak. Egyes verziók szerint a kolozsvári utlevélpamama szoros összefüggésben van a bukaresti nagy pamamával, mert a kolozsvári hamis utlevéleket is kivándorlók számára állították ki.

Az „Infratirea“ ma esti száma részletes adatokat közöl a rejtélyes és titokban kezelt pamamáról. A lap szerint a varmegyei prefektúrán mindössze tizenkét szabálytalan utlevélet állították ki. Egyáltalában nem igaz, hogy a kolozsvári panama vonatkozásban volna a bukarestivel, mert Kolozsváron európai, nem pedig tengerentúli államok szülő utlevéleket hamisítottak. A panama kronológikus történetét az „Infratirea“ így írja le:

Julius és augusztus havában, amikor Muresau prefektus tudvalevőleg szabadságon volt, a varmegyei prefektura utlevélszolgálatának vezetője Constantin Cassian tizenkét fűres utlevél könyveket elulajdított. Később Cassian varmegyei főjegyzőnek nevezték ki. Ebben az

időben Simu delegált alispán volt megbízva az utlevélkönyvecsék látatkozásával. Cassian összekötetésbe került egy Meister nevű utlevélügynökkel, aki „felhajtotta“ az igénylőket. Cassian tizenkét egyénnek, akiknek semmi nemű irataik sem voltak, utlevélet állított ki és az utlevelekre egyszerűen ráhamisította Simu alispán nevét.

Az egyik verzió szerint a pamamát az amszterdami román konzulátus pattantotta ki. A konzulatuson ugyanis megjelent egy egyén, aki magát kolozsvári lakosnak mondotta és egy ilyen varmegyei utlevéllel igazolta magát. Az amszterdami konzulátusnak gyanus volt az utlevél, annál is inkább, mert tudta, hogy a kolozsvári lakosok részére csak a rendőrség állíthat ki utlevélet.

Másik verzió szerint a helyi sziguranca jött volna rá arra, hogy Simu alispán aláírása hamisított. A nyomban megindított nyomozás szalai Meistereu keresztül Cassianhoz vezetett, akit azonnal felfüggesztettek állásától. Cassian kihallgatásakor azt vallotta, hogy senki büntetésre sincsen, a hamisításokat egyedül követte el. Az ügyben egyébként a hadbírósg is vizsgálatot indított, mert az a gyanu merült fel, hogy a hamis utlevelekkel hadkötelesek távoztak az országból.

Hogy a megtévedt varmegyei főjegyzőt le is tartóztatták, arról az „Infratirea“ nem számol be.

Egy család tűzhalála. Newyorki napilapok hétközekeken a foglalkoznak Samuel Roth családjának halálával. Roth csak nemrégiben vándorolt ki feleségével, Lili nevű hat éves és Szidónia nevű öt éves gyermekeivel. A család hint Amerikában egy finyermekkel esoporodott, akit most lett nyolchetea. Roth a városból kisse távolos negyedben lakott egy fábol épült házban, ahol eddig ki nem derített okokból tűz ütött ki. A család főbb felelőségét és gyermekeiket astart biztonságba helyezni és levezette őket a lépcsőn. Itt azonban utjukat állották a felcsapó lángok. A szerencsétlenek nem tudtak ajujni a tűzszlopban, amely irtó gyorsasággal emészette az egész házat. Menekülésre gondolniok sem lehetett és az öt emberéletnek el kellett pusztulni, dacára hogy a tűzűrség idejében megérkezett. A lapok ebből az alkalomból követelik a faházakból való kikalkoltatást és figyelmeztetik a kormányt, hogy eszentul csakis közházak építését engedélyezze.

Paris legjobb vicclapja. Párisi tudósítónk írja: Az itteni kampókerezteseknek, az Action Françaisenek napilapja van, amit az emberek meg is vesznek nem hitvány informáltsága, nem a benne foglalt jó irások miatt, legkevésbé pedig irányzata kedvéért, mert sokat lehet belőle és rajja mulatni. Olykor többet, mint a „Rice“ kölséseiből. Legutóbb szenzációs cikkben talalta föl olvasói előtt, hogy a „Times“ zsidó lap. A zsidók érdekében ír, minden szava zsidó pánzzal van megfiktetve, a zsidók világhatalmának sajozerepresentansa a „Times“, amely csak szinleg angol újság, alapjában véve zsidó bizony. Az Action Française pedig nemcsak állít, hanem bizonyít is. Behoznyitja állítását a követezképpen: Tésék tőrör elé tartani a „Times“ t vagy vi-szafejé olvasni a címét. Nemde, ez jön ki: **Senit.** Nyilvánvaló tehát, hogy semita újság ez a „Times“. Mindent a legkomorabb komolysággal jelenti ki a kampókereztes újság. Ezért és hasonlókért tartják Paris legjobb vicclapjának.

* A Zsidó Árvagondozó cluji helyi csoportja folyó hó 30 án, vasárnap, délután 4 órakor a korg. izr. elemi iskola helyiségében (Cal. Reg. Ferdinand 52. szam) tartja évi rendes gyűlést, melyre ezuton meghívjuk tiszteit tagjainkat. (Külön meghívókat nem bocsátunk ki.)

Helyreigazítás. Vettük a következő sorokat: Az Uj Kelet 259 számában, nyilván téves információ folytán, a bergóprundi helyicsoport elnöke Scharfstein Mózes helyett Weiszmann Majer nevét közölték. Kérjük ennek helyesbítését.
* **Megnyit a sétatéri jégpálya.** A kolozsvári sétatéri jégpályát ma reggel megnyitották és átadták a közönségnek.

Dr. Erdélyi Emil és neje (Targu-Mures, örömmel jelentik jó barátainak és ismerőseiknek
TAMARA
leányuk születését. Targu-Mures, (M.-Vásárhely) 5685 marchesvan 29.

Nagy
harisnyavásár
mélyen leszállított árákkal.
Kötött harisnya minden színben lei 25
Flohr-harisnya minden színben lei 53
Muszlin harisnya divat színben lei 69
Cérna-muszlin minden színben lei 98
Selyemfátyol harisnyák minden színben lei 125
BLATT
FÖTER 13
Divatkoztyükben és kötöttárukban óriási választék!
A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók

KÖZGAZDASÁG

Január elsején életbe lép az újabb 25 százalékos vasuti tarifaemelés

A kormány tarifapolitikája gazdasági anarchiára vezet

(Bucaresti Bukarest nov. 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Uj Kelet közölte elsőtől azt a hírt, hogy a kormány újabb huszonöt százalékos tarifa-emelésre készül, amely nemcsak a személydíjzárásra vonatkozik, hanem főleg az áruszállítást fogja sújtani, amennyiben az árutat speciális kategóriákba fogja sorozni.

Mint most egészen pozitív forrásból értesülünk, a kormány tényleg végrehajtja s már január elsején életbe is lépteti az új, felemelt személyi és teherárú-díjzárását. Ez a hír általános meglepettséget kelt úgy kereskedői, mint ipari körökben. Ez a felemelt díjzárás az élet újabb súlyos megdrágulását fogja maga után vonni s az amúgy is minimumra csökkent fogyasztást végleg megsemmisíti. Ennek pedig természetesen következzék, hogy a pénzühiány — ha még lehetséges — fokozódni fog, megbénul a termelés, stb., stb.

A kormány pénzügyi politikája az anarchia területéről így az érthetlenség és ellenmondás területére téved. Míg egyfelől a pénzügyminiszter

az Uj Keletnek a szíves tanáccsal szolgál, hogy redukálja le a béréket s így tegye olcsóvá a termelést, addig ő maga a legatszurdabb és legképtelenebb ádrágitást viszi minden vonalon keresztül. A vasuti tarifa újabb megdrágítása helyett a súlyos kiviteli illetékek leszállítása volna indokolt, mert csakis az export fokozásával lehetne segíteni a pénzühiányon és a pénzühiány megszüntetése hozná magával az árak csökkenését. Indokolt volna esetleg a vasuti díjzárás emelése akkor, ha a CFR. adminisztrációjában és a vasuti forgalomban javulás állna be, ha az állam fokozza a kocsiparkot. Ez irányban azonban eddig semmi sem történt, sőt a kölcsökös terén még visszacsúszás is észlelhető. Súlyos, nagyon súlyos következményei lesznek ennek az újabb tarifaemelésnek. A kereskedők és a termelők ak végső katasztróóját, a fogyasztó rétegek teljes pauperizálódását hozhatja csak magával. És ezt végül is az államháztartás fogja megsínyleni, mert az adózás lecsökken és a költségvetés feleslegesen súlyos deficitte fognak devalválódni.

Románia külkereskedelmének újabb szabályozása

A tojás és gyümölcs új kiviteli illetéke Behozatali engedély szükséges a Csehszlovákiából importált árukhoz

(Cluj-Kolozsvár, november 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) Jelentettük már, hogy a legutóbbi minisztérium egyes export és import cikkekre új illetéket állapított meg. A „Monitorul Oficial” részletesen közli az új vámtételeket. Ebből kitéjük, hogy a tojás kiviteli vámját 15 arany banira (vb. 3 lej) emelte fel. A gyümölcs exportvám-tarifáját a következőkben állapította meg: Alma kilogrammonként 50 bani, körte 80, másfajta gyümölcsök után 40 bani fizetendő ki. Nem fizetendő azonban az eddigi kétszázalékos fogyasztási adó.

A „Monitorul Oficial” közli továbbá, hogy a tisztított állapotban lévő és a gazdasági felügyelőség által leolvasott löheremagon kívül ezután az arankától meg nem tisztított löheremag is exportálható. Az ilyen magszállományoknál „nedeuscute” jelzésű blanketta használható, amelyet az egyes gazdasági állomások bocsátanak ki. A meg nem tisztított löheremag exportálása 1925 január 15-éig van megengedve.

A pénzügyminisztérium egyébként körrendeletet intézett az ország valamennyi vámhivatalához,

amelyben elrendeli, hogy a jövőben azok a gépek, gépkatrézerek és felszerelési tárgyak, amelyeket azok az iparosok hoznak be, amelyek a nemzeti iparpártolás törvényének kedvezményét élvezik, az import alkalmazásával csupán vám és bizonyos díjmentességet élveznek, de a helygilletéket és raktárdíjat megfizetni tartoznak.

A külfölddel való kereskedelem szempontjából fontos újkeletű intézkedés történt. A kormány elrendelte, hogy minden olyan áruszállítványhoz, amelyet Csehszlovákiából importálnak Romániába, behozatali engedély csatolása szükséges. Az engedélyt (permis) akkor kell bemutatni, amikor az áru átlépi Románia határát, vagy amikor elvámolás céljából valamelyik állomásra küldik. Az összes európai államokból származó engedélyk hat hónapig érvényesek, az Európán kívül lévő országokból pedig kilenc hónapig bírnak érvénnyel. Az engedély érvénye a kiállítás napján veszi kezdetét és meghosszabbításnak kétszer van helye 6—6 hónapra. Ezt a körülmény azonban az importengedélyen fel kell tüntetni.

Értesülésünk szerint a kisipar felszervezésére irányuló akciót úgy akarják keresztülvinni, hogy a Banca Nationala fiókjai az iparkamara véleményezésére alapján fogják a kisiparosok kölcsönkérdéseit elbírálni és az összeget kifizetni.

A mai valutapiac

A mai napon lanyhán indult a devizapiac, később azonban némi élénkség mutatkozott. Az árfolyamok a következők: Osztrák korona 364—368—, magyar korona 390—390, cseh korona 590—595, francia frank 1040—1050, svájci frank 3780—3800, dollár 194—19500, angol font 910—915, olasz lira 860—865.

Valutapiac november 26-án:

Bukarest. Devizák: Páris —, Berlin —, London 910, Newyork 19500, Róma 850, Zürich 3730, Bécs 2775, Prága 585, Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 740—, márka 4500, leva 130, török lira 100, font sterling 895, francia frank 1060, svájci frank 3700, olasz lira 870, drachma 330, dinár 265—, dollár 19200, lengyel márka 3500, osztrák korona 2700, magyar korona 2500, cseh korona 560.

Zürich. Nyitás—Zárás: Berlin 12850—12850, Amsterdam 20850—20850, Newyork 51800—51800, London 339700—339700, Páris 372750—372750, Miláno 224375—224375, Prága 155875—155875, Budapest 6950—6950, Bégrád 75500—75500, Bukarest 26500—25500, Varsó 100—100, Bécs 7300—7300.

Párisi előtűzse: Bukarest 980, Zürich 367

SPORT

Kovács Miklós lemondásához Mért mondott le a labdarugoszakosztály delegátáit einőke

Az Uj Kelet adott elsőnek hírt Kovács Miklós lemondásáról, anélkül azonban, hogy a lemondás okát megírtuk volna. Már ekkor tudomásunk volt arról, hogy a labdarugás legfőbb szervénél, a központi szakosztályban felekezeti és nemzetiségi ellentétek dúlnak és azt is tudtuk, hogy ez volt a legfőbb indító oka Kovács Miklós távozásának. A lemondást mind a múlt sajnálatlalt fogadták, mert még a legnagyobb körökben is elismerik tevékenységét és mindentudták, hogy az egyedül, aki az ügyet viteléhez ért.

A lemondáshoz fűzött kombinációknak véget vet az alábbi levél, amelyet Kovács Miklós intézett a központi szakosztályhoz és amelyben lemondását közli. Csak sajnálni tudjuk, hogy a sportba is nemzetiségi politikát vegyítettek bele és hogy érdemes szakemberek távozását okozták olyan jelenségek, amiknek távol kellene állniuk a testedzéstől. Hiszünk, hogy még idjében felszámoljuk az illetékesek és nagy takarítást végeznek ott, ahol arra szükség mutatkozik. Románia fejlődésnek indul sportja csak karát vallhatja annak, ha ebben nemzetiségi vagy bármiféle politika vegyül.

Kovács Miklós lemondó levele az alábbi fordításban a következő:

A T. C. Labdarugó Szakosztálynak!

E levéllel van szereztesem tudomásukra hozni, hogy az a tendenciózus hang és mód, mely a Suciügy tárgyalásánál a központi labdarugószakosztály 10 iki ülésén használtatott, lehetetlenné vált részemről, hogy továbbra is megfeleljek a központi bizottság folyó évi július hó 20-iki megbízásának, melynek értelmében mint az elnök helyettese, megbízást nyertem a szakosztály vezetésére.

Ezeket előrebocsátva, kérem fogom a központi bizottságtól felmentésemet a betöltött tisztség

Megjelent

Gizskalay János új verseskötete:
„Gús-Chalav látomása“

—><—
Az új zsidó verseskötet, gyönyörű kiállításban, a „KADIMA“ nyomda adta ki. — A könyv ára rendszer kiadásban 80 lej, műkedvelő kiadásban 140.
—><—

Megrendelhető, a vételár előleges beutódése mellett, vagy pedig postai utánvétellel az UJ KELET könyvosztályánál.

VELMA SUCHARD
CSOKOLÁDEKÜLÖNLEGESSÉG.

Zsák-Ponyva
Vétel! Eladó!
Kölcsháza, Javitóműhely
Albala Izsó Timişoara
II. Ploza Trzian 2. szám. Sörgöncyica: Albala Timişoara-Fabrik Interurbán telefon 60

Modern ruhafestés, tisztítás CINK-nél, CLUJ Lloyd 3022.

Ha szépet akar látni, keresse fel az ELECTROHIDRO csillárkiállítását

Cal. Reg. Ferdinand 65. Sigurantával szemben

alól és addig is kérem Savulescu kapitány urat, hogy vállalja a szakosztály vezetését; mire különben már ezélt is hi volt jelölve.

Nagy sajnálatomra, elég fásaszó és önzetlen munka után; kényszerítve érem magam elérés magtételére, — A Suciú-ügyre vonatkozólag nemtem is az volt a kívánságom, hogy az közmegeledésre intéződjék el, ami Őök előtt is ismeretes tény; ezt be is bizonyítottam aszal, hogy Suciú urat a közvélemény előtt megvédtem, egész addig, míg Suciú ur ismert nemtörődöm-ségével a központot nem blamáta. Ezzel kap-csolatban nem tudok egyetérteni aszal, hogy addig, míg a központi labdarúgószakosztály az én vezetésem alatt áll, az ügyek tárgyalásait vallási és nemzetiégi témádsok vezetik és hogy az egyes határozatok hozatala előtt elősörban oly szempontok tételnek mérlegelés tárgyává, mely k a sporttal semmiféle összekötésben mincsenek.

Ennek következtében nem vállalhatom a bizottság vezetésével járó felelősséget, mivel az a föltelen gyűlölködés jegyében kezd dolgozni.

Ennek folytán átadom a központi labdarúgószakosztály vezetését, azonban nem mondom le a labdarúgószakosztályban viselt tagságomról, mert az ország sportközönsége nemzetiég és vallára való különbség nélkül, mely engem erre a helyre megválasztott, kötelez arra, hogy éppen az ő érde-ükben továbbra is kitartak, még akkor is ha a most uralkodó tónus és atmoszféra tévedés-m és jóbízalomtásgem következtében keletkezett. Tiszte-lettel Kovács Miklós.

Reméljük, hogy a felelős fórum, a Comitetal Central, megtalálja a módját annak, hogy Kovács Miklós megfelelő elégtételt kapjon és ismét elfog-lalja helyét azon szakosztálynál, amely az ő mű-működése alatt csak becsületet, hírnevet és szíret hozott az országnak és sportjának egyaránt.

A bécsi Hakosh szenzációs győzelme. Va-sárnap folyt le a Vienna és a Hakosh között a „nem avatár” ligéért a mérkőzés, amely a Hakosh szenzációs győzelmével ér véget.

Részletes eredmények. Hakosh—Vienna 3: 1, Rapid—Amateur 3: 0, WAC—WSC 2: 1.

Összehívták a kolozsvári szövetség köz-gyűlését. Értesülésünk szerint a kolozsvári kerü-let közgyűléseit december 14-re hívták össze, hogy a választásokat a jövő évre megajtsák.

Zsák Zsinog Kötél

SAVAS DEZSŐ
TIMISOARA

Tüzifa

Stotter

Telefon 800. Aprítva és
őlszámra legolcsóbban.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Színházi Iroda közleménye

Árvácska. Ma este lesz az **Árvácska** című Zerkovitz operette órái érdeklődéssel várt premiéreje. Ezen az első előadásou D. J. Margit fogja Sáriát, Eranyi Bóka Micit, Tompa B. la Pistát, Ihász Aladar Alajost, Iesó Mix és Peter bácsit ját-ezani. H. és szerepe van még a darabban Miklósy Margitnak a Mihalffy Lesálnak is. Ebben a sze-reposztásban öt egymásutáni estén fog az Árvácska színterében: csütörtökön, pénteken, szombaton, vasárnap és hétfőn. Kedden teljesen teljesen új szereposztásban s ismét premiérbérletben fog az Árvácska színterében. Ez az új szereposztás: tel-jesen egyenértékű lesz az elsővel. Reményi Lili, Banyász István, Fratta Géza, Leóvey lesznek a második előadás új szerepői. Színaii habitúknak bizonyára nagyon érdekes összehasonlításra ad alkalmasat ez a két premier. Az igazgatóság azonban nem akarja, hogy bárki is kedve ellen nézze meg ugyanannak a darabnak két előadását s így előzé-kenyen közli, hogy j zoknak a premiérbérletnek, akik a keddi második premiéret nem akarják meg-nézni, a titkari hivatal pénteken estig visszafize i egy napra eső bérletkényadnak összegét. Ezeket a t élt helyeket a pénztár el fogja adni a keddi előadásra.

A MAGYAR SZÍNHÁZ ÉVVI MUNKATA

Csütörtök: Árvácska. (Operett-újdoncság előzőr. Dajkával, Erenyivel, Tompával, Ihással, Izsóval, Pr-mi-r helyárrakkal. Premier bérlet 20. szám. Sorozatszám: 144).

Péntek: Árvácska. (2-odszor. Rendes helyárrakkal. Napi bérlet 37. sz. A. Sorozatszám: 144).

Szombat d. u. 1/2-kor: Csokonai. Szegény Zsuzsi a táborzásokor. A tihanyi Echóhoz. Csokonai halála, Gerse Du Malheaux. (Harmadik ifjúsági előadás olcsó helyárrakkal. Csokonai Vitéz Mihály emlé-ke-etére. Bevezető előadást Kovács Dezső tart. Sorozatszám: 146).

Szombat este 8-kor: Árvácska: (3-adszor. Rendes hely-árrakkal. Napi bérlet 38. sz. B. Sorozatszám: 147).

Vasárnap d. e. 1/2-kor: Talmányi Emil hegedű-hangver-senye. (Premier helyárrakkal. Sorozatszám: 147).

Vasárnap d. u. fel 4-ór: Gyere be rózsám. (Operett újdoncság 8-adszor. Mérékelő helyárrakkal. So-rozatszám: 149).

Vasárnap este 8-kor: Árvácska. [4-edszer. Bérletszű-netben. Premier helyárrakkal. Sorozatszám: 150].

Hétfő: Árvácska. [5-ödször. Bérletszűnetben. Rendes Sorozatszám: 151].

Kedd: Árvácska. (6-odszor. Második bemutató előadás Dajka Margittal, Neményi-el, Frattával, Banyászsal, Leóveyvel. Premier hel árrakkal. Premier bérlet 21. sz. Sorozatszám: 152.)

* A világ legnagyobb hegedűművészei so-rában első helyen áll Talmányi Emil. Egyet len hangversenye a Magyar Színházban lesz vasárnap, november hó 30-án délelőtt fél 11 órakor.

MOZGÓK MŰSORA

Select mozgó. Csütörtök, nov. 27. Premier. **A kis bohóc,** Jackie Coogan kalendjai a cirkusz-ban, 6 felvonásban. Főszerepben Jackie Coogan.

Urania mozgó. Csütörtök, nov. 27. Premier. **A két és fél jomádár.** Regényes történet, 6 fel-vonásban. Főszerepben Horo és Zuru.

Apolló-Mozgó. Csütörtök, november 27. **A dzsungel csodái.** I. rész. Az oroszlanok városában. Szenzációs kalander dráma. Eredeti felvételk a vadállatok sivatagából.

Hirdessen az Uj Keletben!

Tekintse meg vételt kötelezettség nélkül gyermekjáték kiállításunkat!

A nagyközönség figyelmébe ajánljuk a

Parisien

ruház november
és december havi
árjegyzékét:

I. Rövidáru osztály:

1 pár kötött női harisnya, min-den színben	Lej 32
1 pár la flor női harisnya, min-den színben	58
1 drb gyerek-zsebkendő	7
1 drb himzett zsebkendő	13
1 pár jó meleg női keztyű ..	60
1 drb jó minőségű női ing ..	110
1 drb gyerek alsó trikó I-a ..	118

Leányka-, fiu-ruhák, női kötények, leányka kötények, női gloth alsó szoknyák, ruhadiszek, csipkék, virá-gok a legolcsóbb árban beszerez-hetők.

Teljes menyasszonyi- és babi-kelengyék a legolcsóbb árak-ban kaphatók.

II. Férfidivat osztály:

1 drb lodenkalap	185
1 drb olasz nyulszőrkalap ..	466
1 drb nyakkendő	12
1 pár sokni	25
1 drb lágy rips gallér	20
1 drb gypjutrikó férfiing ..	198
1 pár trikó bélelt keztyű	65
1 drb zsebkendő	15

Férfi ingeket mérték után a legszebb kivitelben készítünk.

Botok, ernyő, kézelőgombok stb. a legolcsóbb kivitelől a legfinomabbig.

III. Porcellán, üveg és kékedény osztály:

Vizespohár	5
Csésze, aljjal, jó minőségű ..	24
Duplaerős tányér	20
Duplaerős dessert	15
6 személyes ebédlőkészlet ..	1300
6 „ kávékészlet	455
6 „ feketekávékészlet ..	310

Mosdókészletek, gyorsfőzők, vasalók, rézkarnisok, nipppek legolcsóbb áron kaphatók.

IV. Gyermekjáték, bőraru, bő-rönd és gyerekkocsik osztálya:

Gyermekjáték és bőraru osztályainkon gyer-mekmekcsik, ridikülök, bőrdöndök igen nagy választékban kaphatók!

Tekintse meg vételt kötelezettség nél-kül gyermekjáték kiállításunkat!

